

**H^HTÜRK CEZA HUKUKUNDA
HAYVANIN TEHLİKE YARATABİLECEK ŞEKİLDE
SERBEST BIRAKILMASI VEYA KONTROL ALTINA
ALINMASINDA İHMAL SUÇU (TCK. m.177)**

Doç. Dr. Pınar MEMİŞ KARTAL*

Öz

Hayvanın tehlike yaratabilecek şekilde serbest bırakılması, 765 sayılı eski TCK döneminde kabahat olarak düzenlenmiş, 5237 sayılı TCK'da ise suç olarak nitelendirilmiş bir eylemdir. Sıkça karşılaşılan bir eylem olmakla birlikte kovuşturulması ve cezalandırılması az olan bir suç tipidir. Bunun sebebi, ceza miktarı dolayısıyla hükmün açıklanmasının geri bırakılması ya da ertelemeye konu olması dolayısıyla caydırıcı olmayan bir düzenlemedir. Gözetimi altında bulunan bir hayvanı başkalarının hayatı veya sağlığı bakımından serbest bırakılması halinin hayvan haklarına da uygun bir şekilde düzenlenmesi, bu hayvanların da menfaatleri bakımından gerekliliktir.

Anahtar Kelimeler

Hayvan, genel tehlike, suç, sağlık, ihmal, ihmali suç

**THE CRIMINAL OFFENCE OF RELEASING AN
ANIMAL WHICH MAY POSE A THREAT TO OTHERS OR
NEGLIGENCE IN CONTROLLING IT
(ART. 177 OF THE TURKISH CRIMINAL CODE)**

Abstract

Releasing an animal which may pose danger to others was defined as a misdemeanour in the old Penal Code no. 765, and is defined as a felony in the Penal Code No. 5237. Although committed frequently, this act is rarely prosecuted and

^H Hakem incelemesinden geçmiştir.

* Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi (e-posta: pinarmem@gmail.com) ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2123-0492> (Makalenin Geliş Tarihi: 02.01.2019) (Makalenin Hakemlere Gönderim Tarihleri: 17.01.2019-18.01.2019/Makale Kabul Tarihleri: 24.01.2019-12.03.2019)

punished. Due to the fact that its being paroled or postponed because of the inadequacy of the punishment, it lacks the power of deterrence. A new regulation of the act of releasing an animal under one's custody is called for, also for the well being and rights of these animals.

Keywords

Animal, public danger, crime, health, negligence, negligent crime

I. GENEL OLARAK

Hayvanın tehlike yaratabilecek şekilde serbest bırakılması veya kontrol altına alınmasında ihmal gösterilmesi, 5237 sayılı TCK'nun Toplum Karşı Suçlar başlıklı üçüncü kısmının Genel Tehlike Yaratan Suçlar başlıklı birinci bölümünün 177.maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre; **“Madde 177- (1) Gözetimi altında bulunan hayvanı başkalarının hayatı veya sağlığı bakımından tehlikeli olabilecek şekilde serbest bırakan veya bunların kontrol altına alınmasında ihmal gösteren kişi, altı aya kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır.”**

Genel tehlike yaratan suçlar, toplum içerisinde yaşayan herkesin belirli hukuki yararlarını tehlikeye ya da zarara uğratmaları nedeniyle suç olarak düzenlenmesi gerekir¹.

Gözetimi altında bulunan bir hayvanı başkalarının yaşam ve vücut bütünlüğü hakkı yönünden tehlike yaratabilecek şekilde serbest bırakan ya da bu hayvanların kontrol altına alınmasında ihmal gösteren kişinin belirtilen bu eylemleri cezalandırılmaktadır. Bu hükmün karşılığının 765 sayılı eski TCK'nun 563, 564 ve 565. maddelerinde düzenlendiği ifade edilmektedir². Gerçekten de 5237 sayılı TCK'nın 177. maddesi, eski 765 sayılı TCK'nın üç maddesinde yer alan düzenlemelerin derlemesi olarak kabul edilebilir. Bu suç diğer genel tehlike yaratan diğer suçlarda da olduğu gibi toplum içerisinde kişilerin özel bir korumaya ihtiyaç duymadan yaşamalarını temin etmek maksadıyla düzenlenmiştir³.

Hayvanın tehlike yaratabilecek şekilde serbest bırakılması veya kontrol altına alınmasında ihmal gösterilmesi suçu Fransız CK'da kabahatler bahsinde düzenlenmiştir. Fransız CK'nun R.622-2. maddesinde yer alan hükme göre; **“Başkalarına tehlike yaratabilecek şekilde gözetimi altında bulunan hayvanı serbest bırakan kişi hakkında ikinci sınıf kabahatlere müteallik cezaya hükmedilir.**

*Hayvanın sahibinin mahkumiyeti halinde veya sahibinin bilinmemesi durumunda, mahkeme kamu yararı adına hayvanın koruma altına alınmasına karar verebilir.”*⁴. Fransız hukukunda kabahat niteliğindeki bu eylem doktrinde çok tartışılmamış bir konu olsa da Fransız Ceza Mahkemesinin vermiş olduğu bir kararı belirtmekte yarar görüyoruz: **“Çiftlikteki atlarının çitlerinden kurtulup kilometrelerce gittikten sonra birkaç otomobile çarpıp, içlerinden birinin sürü-**

¹ **Tezcan, Durmuş/Erdem, Mustafa Ruhan/Önok, Murat:** Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, Seçkin Yayınları, 16. Baskı, Ankara 2018, s. 859.

² **Özen,** Muharrem: Genel Tehlike Yaratan Suçlar, US-a Yayıncılık, Ankara 2010, s. 75.

³ **Retornaz Aksoy,** Emine Eylem: “Trafik Güvenliğini Kasten Tehlikeye Sokma Suçu”, in: Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2012-/1, (s. 51-66), s. 52.

⁴ Fransız Ceza Kanununun Kabahatlere ilişkin 6. Kitabı için bkz.; <https://www.legifrance.gouv.fr/affichCodeArticle.do?cidTexte=LEGITEXT000006070719&i dArticle=LEGIARTI000006419492>, erişim tarihi: 25/01/2019.

cüsünün ölümü ile sonuçlanan olayda, ilk derece Mahkemesi önce tedbirsizlik ve dikkatsizlikle atların sahibi hakkında taksirle ölüme sebebiyetten mahkumiyet kararı verdiğyse de İstinaf Mahkemesi failin bu durumu engellemesinin ve öngörmesinin mümkün olmayacağından bahisle kararı bozarak, atların sahibi hakkında beraat kararı verilmesi gerektiğine hükmederken; atların tehlike yaratacak şekilde serbest kalarak zarara sebebiyet vermesi sonucu bu zararın Fr. Medeni Kanununun 1385. maddesi uyarınca telafi edilmesine hükmetmiştir.⁵”. Fransız hukukunda hayvanın verdiği zarardan dolayı sahibi hakkında özel hukuk sorumluluğu doğmaktadır⁶.

Fransız hukukunda hayvan hakları büyük önem taşımakta, hayvan sahiplerinin ya da üçüncü kişilerin hayvanlara yönelik eylemleri için daha ağır cezalar öngörülmektedir. Buna örnek olarak Fransız CK'nun 521-1 ve 521-2. maddeleri verilebilir. Bu düzenlemelerde, hayvanlara cinsel ya da kötü muamelede bulunma halinde iki seneye kadar hapis ve 30000 avro para cezası (Fr.CK. m.521-1); hayvanların önceden tespit edilen kurallara aykırı şekilde deneylerde kullanılması durumunda da Fr.CK. m.521-1 hükmüne göre cezalandırılacağı öngörülmüştür (Fr.CK. m.521-2). Bununla birlikte kabahat olarak öngörülen hükümler de mevcuttur. Bu kabahatler içerisinde tabanca ile kediyi veya köpeği öldürmek, kedileri zehirlemek, bir köpeği kapalı, havası bir otomobil içerisinde yalnız bırakmak örnek olarak verilebilir⁷.

A. YTCK İle ETCK Karşılaştırması

Hayvanın tehlike yaratabilecek şekilde serbest bırakılması suçu yukarıda da ifade edildiği üzere, 765 sayılı Eski TCK düzenlemelerinin bileşkesidir. Buna göre 765 sayılı eski TCK'nın kabahatler başlıklı üçüncü kitabının, “*ammenin selametine müteallik kabahatler*” başlıklı ikinci babının; “*araba ve hayvanların idare ve muhafazasında kusur*” başlıklı altıncı faslında düzenlenen TCK.'nın 563., 564. ve 565. maddesi sırasıyla şöyledir:

“**Madde 563.** *Bir kimsenin nizamına tevfikan ihtiyat tedbirleri almaksızın mülkiyeti veya muhafazası altında bulunan vahşi ve sair tehlikeli hayvanları başı boş bırakır veya muhafazasında ihmâl ederse yahut kuduz hastalığı ile şüpheli hayvanatı hemen ait olduğu daireye malûmat vermezse on beş güne kadar hafif hapis cezasına mahkûm olur*”.

“**Madde 564.** *Bir kimse bağılı veya bağısız koşum veya binek hayvanını açık yerlerde muhafaza etmez veya kendi kendine bırakır ve kafile dikkatle sevk etmez veya tecrübesiz kimselere verir veya sağlamca bağlanmamasından veya takay-*

⁵ Konuya ilişkin çeşitli Fransız Mahkeme Kararları için bkz., <http://www.chevaldroit.com/category/25-responsabilite-penale-du-proprietaire-ou-gardien>, erişim tarihi: 26/01/2019.

⁶ **Albiges, Christophe/Darmais, Stéphane/Sautel, Olivier:** Responsabilité et Sport, LexisNexis, Litec, Paris 2007, s. 28.

⁷ Fransız hayvan haklarının ceza kanunları ile korunması için bkz.; <http://droitetanimaux.com/droit-francais/code-penal/>, erişim tarihi: 25/01/2019.

yütle sevk etmemesinden veya azdırıp korkutmasından dolayı başkasını tehlikeye maruz kılarırsa bir aya kadar hafif hapis cezasıyla cezalandırılır.

Eğer fail, ruhsatnameye tabi aracı ve sürücü ise bir aya kadar meslek ve sanatın tatili cezası da ilave olunur”.

“**Madde 565.** Bir kimse caddelerde ve umumun gelip geçtiği yerlerde veya umuma açık mahallerde hayvanları ve arabaları ve otomobilleri şahıslar ve eşyanın emniyetine tehlike verecek tarzda sevk ve idare ederse yirmi güne kadar hafif hapse ve yirmi liraya kadar hafif cezayı nakdiye mahkum olur.

Eğer fail ruhsatnameye tabi aracı ve şoför ve sürücü ise bir aya kadar meslek ve sanatın tatili cezası da ilave olunur.”

Kanun koyucu, eski TCK’da kabahat olarak öngördüğü bu hükümleri, 5237 sayılı TCK bakımından değerlendirirken, bunların tek bir hükümde ve suç olarak düzenlenmesini tercih etmiştir. 5237 sayılı Kanun düzenlemesi, eskisine göre daha sade ve daha dar bir koruma sağlamaktadır. TCK. m.177 ile kanun koyucu, hayvanın ancak insan hayatı veya beden bütünlüğü bakımından tehlike yaratacak şekilde serbest bırakılması ya da kontrol altına alınmasında ihmal gösterilmesi hususunda gerekli tedbirlerin alınmaması haline bir yaptırım öngörmüş, bunlar dışında kalan eski kanunda öngörülen durumları kapsam dışında bırakmıştır.

765 sayılı eski TCK’nın ilgili düzenlemelerinde eylemin özellikle tehlike yaratması aranmamış, soyut tehlike yeterli sayılmıştır. 5237 sayılı TCK’da ise özel olarak düzenlenen bu suç ile somut tehlikenin varlığı aranmış ve suç somut tehlike suçu⁸ olarak düzenlenmiştir.

Somut tehlike suçları ile kanun koyucu, *suçla korunan hukuksal değer*in somut biçimde tehlikeye sokulma şartını aramaktadır⁹.

765 sayılı eski TCK’da yer alan yaptırımlar kabahatlere ilişkin olduğu için sadece para cezası, 552. madde özelinde meslek ve sanatın tatili olarak öngörülmüşken; 5237 sayılı TCK’nın 177. maddesinde “*üç aydan bir yıla kadar hapis veya adli para cezası*” olarak öngörülmüştür. Mevcut düzenlemede seçimlik bir ceza tayini söz konusudur. 5237 sayılı TCK ile suç haline getirilmiş bu eylemin önüne geçilip geçilmediği tartışmalı olsa da cezanın bir amacı da genel önlemedir¹⁰.

B. Korunan Hukuki Yarar

Hayvanın tehlike yaratabilecek şekilde serbest bırakılması suçu ile korunan hukuki yarar, düzenlendiği yer dikkate alındığında kamunun güvenliğidir.

⁸ Koca, Mahmut/Üzülmez, İlhan: Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin, 11. Bası, Ankara 2018, s. 121.

⁹ Ünver, Yener: Ceza Hukukuyla Korunması Amaçlanan Hukuksal Değer, Seçkin, Ankara, 2013, s. 951.

¹⁰ Ünver, Hukuksal Değer, s. 697.

Kamunun güvenliği, toplum içerisinde yaşayan bireylerin hayatlarını korkmadan ve özel bir korumaya ihtiyaç duymadan sürdürmeleri demektir¹¹. Bu suçlar genel olarak belirsiz sayıda kişilerin hayatı, sağlığı veya malvarlığı bakımından tehlike yaratması durumunda cezalandırılmaktadır¹². Kanaatimizce bu suçla korunan hukuki yarar özelde, insan hayatı ve beden bütünlüğünün tehlikeden korunması olarak ifade edilebilir. Doktrinde de korunan hukuki yarar “*başkalarının yaşamı ve sağlığı bakımından tehlike yaratabilecek fiillerin işlenmesinin engellenmesi*” olarak ifade edilmektedir¹³.

II. SUÇUN UNSURLARI

Suçun unsurları olarak maddi unsur, hukuka aykırılık ve manevi unsuru bu bölüm içerisinde ele alacağız.

A. Maddi Unsur

1. Fail

Hayvanın tehlike yaratabilecek şekilde serbest bırakılması suçu özgü bir suçtur. Bu suçun faili, gözetimi altında bulunan hayvanı başkalarının hayatı ve sağlığı bakımından tehlikeli olabilecek şekilde serbest bırakan veya bunun kontrol altına alınmasında ihmal gösteren kişidir¹⁴. Gözetimi altında bulunduran kişi, hayvanın sahibi olabileceği gibi, belli bir süre bakmakla yükümlü bulunan kişi de olabilir. Fransız hukukunda da aynı yaklaşım benimsenmiştir¹⁵. Bu yükümlülüğün hukuki bir ilişkiye dayanması gerekir¹⁶. Burada dikkate alınması gereken kıstas failin, hayvanın gözetimini üstlenmesidir¹⁷. Gözetmekle yükümlü olmadığı bir hayvanın serbest olması dolayısıyla veya serbest dolaşırken bunu kontrol altına almakta ihmal gösterdiği gerekçesi ile herhangi bir kişi bu suçun faili olamayacaktır.

Hayvanın kimin sorumluluğunda olduğunun saptanması sorunu Yargıtay tarafından da tartışılmıştır. Yargıtay’ın bir kararında; “*Samığın yayladaki evinde bulunan köpek tarafından yoldan geçmekte iken ısırılarak yaralandığı, yakında bulunan kişi tarafından kurtulduğu, ancak samığın olay tarihinde Ankara’da*

¹¹ Erman, Sahir/Özek, Çetin: Kamunun Selametine Karşı Suçlar, Dünya Yayıncılık A.Ş., İstanbul 1995, s. 1.

¹² Tezcan/Erdem/Önok. Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, s. 859; Memiş, Pınar: Genel Tehlike Yaratan Suçlar, in: Alman-Türk Karşılaştırmalı Ceza Hukuku, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları No:18, İstanbul 2010, (s. 795-804), s. 796.

¹³ Çakmut Yenerer, Özlem: “Türk Ceza Yasası’nda Hayvanın Tehlike Yaratabilecek Şekilde Serbest Bırakılması Suçu (TCKm.177), in: Prof. Dr. Mehmet Akad’a Armağan, Der Yayınları, İstanbul, s. 933.

¹⁴ Çakmut Yenerer, s. 933; Özen, s. 75.

¹⁵ Albiges/Darmaisin/Sautel, s. 32.

¹⁶ Özen, s. 75.

¹⁷ Çakmut Yenerer, s. 932.

inşaatta çalıştığı, yayladaki evinde köpeğinin zincirli ve bağlı olup, her nasılsa zincirinden kurtulması sonucu şikayetçiyi ısırıldığı savunmasında bulunmasına göre... eyleminin hayvanın tehlike yaratabilecek şekilde serbest bırakılması olarak kabul edilemeyeceğinin kabulü... ”¹⁸ şeklinde kurulan hükümde, Yargıtay köpeğin sahibi tarafından gitmeden bağlı bir şekilde bırakılıp, sonrasında kendiliğinden ya da bir başkası tarafından salıverilmesi halini sahibine yüklemeyerek, sadece taksirle yaralamayı tartışmıştır.

Hayvanın gözetiminden birden fazla kişinin sorumlu olduğu durumlarda, hayvanı başkaları için tehlike yaratabilecek şekilde serbest bırakan kişilerin gözetim yükümlülükleri dikkate alınarak sorumlulukları tayin edilebilecektir. Bu durumda hayvanın iki sahibi, fakat birinin bunun gözetiminden sorumlu kişi olduğu düşünülürse, o zaman gözetimden sorumlu kişi fail olabilecektir. Örneğin dört kişilik bir ailenin bir köpeğinin dört sahibi olabileceği gibi, her gün bu köpeğin ihtiyaçlarını gidermesi için dolaştıran ve gözetimden sorumlu bir kişi veya dönüşümlü olarak ailenin her bir ferdi olabilir. Bu durumda hayvanı, gözetiminden sorumlu kim serbest bırakmışsa o kişi sorumlu olacaktır. Yargıtay’ın bir kararına konu benzer bir olayda, “*Sanığın savunmasında, eşinin kendilerine ait köpek ile birlikte hayvanlarına bakmaya gittiği sırada olayın meydana gelmiş olduğunu beyan etmesine göre, sanığın eşinin de ifadesi alınarak, köpeğin muhafazasından kimin sorumlu olduğunun tespitine...*” şeklinde hüküm kurmuştur¹⁹.

2. Mağdur

Suçun mağduru herkes olabilir. Bu konuda özellik arz eden bir durum bulunmamaktadır. Genel tehlike yaratan bir suç olarak hayvanın tehlike yaratabilecek şekilde serbest bırakılması suçunun mağduru belli bir kişi değil, tüm toplum olarak kabul edilmektedir²⁰.

3. Suçun Konusu

Suçun konusu, suçun maddi konusu²¹ ve suçun hukuki konusu olmak üzere iki açıdan ele alınmalıdır²². Suçun maddi konusu fiilin üzerinde gerçekleştiği,

¹⁸ Yargıtay 2. CD., 17/05/2011, 2009/49553, 2011/10452; nakleden, **Artuk**, Mehmet Emin/**Gökçen**, Ahmet/**Yenidünya**, Caner: Türk Ceza Kanunu Şerhi, 4. Cilt, Adalet Yayınevi, 2. Bası, Ankara 2014; s. 5503.

¹⁹ Yargıtay 2. CD., 16/03/2011, 2010/34961, 2011/5258; nakleden, **Artuk/Gökçen/Yenidünya**, Türk Ceza Kanunu Şerhi, s. 5504.

²⁰ **Çakmut Yenerer**, s. 934.

²¹ **Ünver**, Hukuksal Değer, s. 137-147. Yazar suçun maddi konusu ile hukuksal değer tartışmalarını, karşılaştırmalı ve felsefi görüşler ile birlikte ayrıntılı olarak açıklamaktadır. Makale konumuzu aşan bu tartışmaları atıf suretiyle belirtmekle yetiniyoruz.

²² **Dönmezer**, Sulhi/**Erman**, Sahir: Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Cilt: II, 14. Bası, Der Yayınları, İstanbul 2019, s. 33.

yöneldiği kişi veya şey olarak ifade edilmektedir²³. Suçun hukuki konusu ise, suçtan doğrudan doğruya zarar gören kişiye veya kişi topluluğuna ait özel yarar olarak ifade edildiği²⁴ gibi, bunun korunan hukuki değer ile aynı olduğu da belirtilmektedir²⁵. Hayvanın tehlike yaratabilecek şekilde serbest bırakılması suçunun maddi konusunun hayvan olduğunu ifade edebilmek mümkün değildir zira hayvan suçun unsurudur, ancak bu hayvanın yarattığı tehlikenin üzerinde gerçekleştiği şey konu olarak kabul edilmelidir.

Doktrinde, hayvanın tehlike yaratabilecek şekilde serbest bırakılması suçunun konusu başkalarının hayatı ve sağlığı bakımından tehlikeli olabilecek eylemlerin önlenmesine dair kamusal yarar olarak kabul edilmektedir²⁶. Kanaatimizce burada belirtilen konu suçun hukuki konusudur. Kamusal yararı tehlikeye düşüren gözetim altında tutulması gereken hayvanın evcil ya da yabani olup olmadığının bir önemi bulunmamaktadır²⁷. Yabani de olsa burada dikkate alınacak kıstas hayvanın gözetim altında olmasıdır.

Başkalarının hayatı bakımından tehlikeden anlaşılması gerekenin hayvanın, kişinin yaşam hakkını sona erdirmeye elverişli; sağlığı bakımından tehlike yaratması da kişinin sağlığının bozulmasına neden olabilecek bir tehlikenin var olmasıdır.

4. Hareket

Hayvanın tehlike yaratabilecek şekilde serbest bırakılması suçunun maddi unsurunun hareket kısmı, gözetimi altında bulunan hayvanı başkalarının hayatı veya sağlığı bakımından tehlikeli olabilecek şekilde serbest bırakmak ya da bunların kontrol altına alınmasında ihmal göstermektir. Bu seçimlik hareketlerden ilki hayvanın serbest bırakılması diğeri de serbest olan hayvanın kontrol altına alınmasında ihmal gösterilmesidir. Bu hareketlerden birinin yapılması suçun meydana gelmesi bakımından yeterlidir²⁸.

Maddede belirtilen hayvandan ne anlaşılması gerektiği doktrinde açıklanmıştır²⁹. Burada bir kez daha hatırlatmak üzere, 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu'na değinmekte yarar görmekteyiz. Hayvanları Koruma Kanunu, adı ile

²³ **Kunter**, Nurullah: Suçun Maddi Unsurları Nazariyesi, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul 1954, s. 118; **Erem**, Faruk: Ümanist Doktrin Açısından Türk Ceza Hukuku, 10. Bası, Sevinç Matbaası, Ankara 1973, s. 243; **Dönmezer/Erman**, Cilt: I, s. 333.

²⁴ **Toroslu**, Nevzat: Cürümlerin Tasnifi Bakımından Suçun Hukuki Konusu, Ankara 1970, s. 165-166

²⁵ **Dönmezer/Erman**, Cil: I, s. 334; **Dönmezer/Erman**, Cilt: II, s. 33; **Demirbaş**, Timur: Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin, 13. Bası, Ankara 2018, s. 557.

²⁶ **Özen**, s. 75.

²⁷ **Şahbaz**, İbrahim: Açıklamalı ve İçtihatlı Türk Ceza Kanunu, 2. Cilt, Yetkin Yayınları, Ankara 2016, s. 2075.

²⁸ **Demirbaş**, Ceza Hukuku, s. 234.

²⁹ **Çakmut Yenerer**, s. 934-937.

örtülecek şekilde hayvanların haklarını korumayı amaçlasa da, günümüzde hayvanlara karşı gerçekleştirilen kötü davranış, eziyet ve canavarca gerçekleştirilen öldürme fiilleri karşısında yetersiz kalmaktadır. Bunun sebebi bu Kanunun belki de amacına uygun bir biçimde uygulanabilir olmamasıdır. Söz konusu Kanunla ilgili konumuza uygun olarak yapılacak değerlendirme ancak, tehlike yaratacak şekilde serbest bırakılan ya da kontrol altına alınmasında ihmal gösterilen hayvanın, kendisini korumak isteyecek kişi tarafından öldürülmesi durumunda ortaya çıkar. Bu da korunması gereken, hakları olan bir canlıya karşı gerek uluslararası düzenlemelerde³⁰, gerek iç hukukta taahhüt edilen yükümlülüklerin dolaylı da olsa yerine getirilmemesidir.

5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu ve ilgili Yönetmelikte, TCK. m.177’de düzenlenen hayvanın tehlike yaratabilecek şekilde serbest bırakılması suçunda gözetim altında bulundurulmuş hayvandan anlaşılması gerekeni açıklayan bir hüküm yoktur ancak Kanun, hayvan tanımını sınıflandırma yaparak vermektedir. Hayvanları Koruma Kanunu’nun 3. maddesinde şu şekilde düzenlenmiştir: “e) *Evcil hayvan: İnsan tarafından kültüre alınmış ve eğitilmiş hayvanları,*

f) *Sahipsiz hayvan: Barınacak yeri olmayan veya sahibinin ya da koruyucusunun ev ve arazisinin sınırları dışında bulunan ve herhangi bir sahip veya koruyucunun kontrolü ya da doğrudan denetimi altında bulunmayan evcil hayvanları,*

g) *Güçten düşmüş hayvan: Bulaşıcı ve salgın hayvan hastalıkları haricinde yaşlanma, sakatlanma, yaralanma ve hastalanma gibi çeşitli nedenlerle fiziki olarak iş yapabilme yeteneğini kaybetmiş binek ve yük hayvanlarını,*

h) *Yabani hayvan: Doğada serbest yaşayan evcilleştirilmemiş ve kültüre alınmamış omurgalı ve omurgasız hayvanları,*

ı) *Ev ve süs hayvanı: İnsan tarafından özellikle evde, işyerlerinde ya da arazisinde özel zevk ve refakat amacıyla muhafaza edilen veya edilmesi tasarlanan bakımı ve sorumluluğu sahiplerince üstlenilen her türlü hayvanı,*

³⁰ Hayvan Hakları ile ilgili ilk uluslararası metin UNESCO tarafından hazırlanan 1978 tarihli *Hayvan Hakları Bildirgesi*dir. Bundan sonra hayvan hakları konusunda çeşitli sözleşmeler hazırlanmış ve Türkiye de bunlardan *Ev Hayvanlarının Korunmasına Dair Avrupa Sözleşmesi* (18 Kasım 1999’da imzalanmış 28 Kasım 2003’te onaylanmıştır); *Deney ve Diğer Bilimsel Amaçlarla Kullanılan Omurgalıların Korunmasına Dair Avrupa Sözleşmesi* (5 Eylül 1986); *Yetiştirme Amaçlarıyla Muhafaza Edilen Hayvanların Korunması Hakkında Avrupa Sözleşmesi* (6 Haziran 2007); *Kesim Sırasında Hayvanların Korunmasına Dair Avrupa Sözleşmesi* (17 Eylül 2007). Bu Sözleşmelerin kısa değerlendirmesini içeren Hayvan Hakları; Hayvanların Korunması ve Hayvanların Refahı başlıklı Avrupa Birliği Bakanlığı tarafından gerçekleştirilen çalışma için bkz. https://www.ab.gov.tr/files/Tarim%20ve%20Balikçılık%20Başkanlığı/hayvan_haklari_hayvanların_korunması_ve_refahi.pdf, erişim tarihi: 15/12/2018.

j) *Kontrollü hayvan: Bir kişi, kuruluş, kurum ya da tüzel kişilik tarafından sahiplenilen, bakımı, aşıları, periyodik sağlık kontrolleri yapılan işaretlenmiş kayıt altındaki ev ve süs hayvanlarını,*

m) *Deney hayvanı: Deneyde kullanılan ya da kullanılacak olan hayvanı,*

n) *Kesim hayvanı: Gıda amaçlı kesimi yapılan hayvanları,*”.

Bu hayvanların hepsi de gözetim altında bulundurulabilecektir. Dolayısıyla bu sınıflandırma ancak korunacak hayvanların durumlarını gözeterek yapılmış olup, TCK'daki suçun oluşumunda bir etkisi olmayacaktır.

Hayvanları Koruma Kanunu'nda belirtilen hayvanlardan gözetim altında bulundurulan herhangi birinin başkalarının hayatı veya sağlığı bakımından tehlike yaratacak şekilde serbest bırakılması ya da bunların kontrol altına alınmasında ihmal gösterilmesi durumunda suç gerçekleşecektir. Hayvanın hangi yöntemle kontrol altına alınmasının gerektiği hayvanın cinsi, huyu, tehlikeliliği, eğitim ve kullanılma durumu gibi hususlar göz önünde bulundurularak değerlendirilmelidir³¹.

Yargıtay, hayvanı serbest bırakma veya kontrolünün ihmal edilmesi şeklindeki davranışların, “*başkalarının hayat veya sağlıklarını tehlikeye düşürebilecek biçimde olmalıdır. Saldırgan özelliği bulunan, aldığı eğitim sonucu belli davranışlarda bulunabilen hayvanların yerleşim yerlerinde serbest veya kontrolsüz bırakılmama*” olarak ifade etmektedir³².

Biri icrai, diğeri ihmali nitelikte olan iki ayrı hareketten oluşan suç³³, bu hareketlerden birinin yapılması ile tamamlanmakta, ayrıca mağdurun bu hareketlerin sonucunda yaralanması ya da ölmesi bir başka ifade ile bedensel ya da yaşamsal bir zarar doğması aranmamaktadır. Burada belirtilen ikinci hareket aktif olmayıp, ihmali niteliktedir³⁴ ve fail kanunun yapılmasını söylediği bir hareketi yapmamakla suçu işlemiş olmaktadır³⁵.

Hayvanın kendisinin vahşi bir hayvan olması gerekmemektedir, serbest kaldığı için hırçınlaşmış olabileceği gibi, bir insanın tahriki sonucu da tehlike yaratabilecek duruma gelebilir. Örneğin büyükbaş hayvanları, gerekli önlemleri almadan başıboş otlamaya bırakıp karayolunda seyir halinde bulunan otomobillere ya da kişilere zarar vermesi halinde Yargıtay hayvanın tehlike yaratabilecek

³¹ **Çakmut Yenerer**, s. 936-937

³² Yargıtay 8. Ceza Dairesi, E. 2017/15053, K. 2018/2242, T. 1.3.2018 karar için bkz., <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/files/dsp.php?fn=8cd-2017-15053.htm&kw=hayvanın+tehlike+yaratabilecek+şekilde+serbest+bırakılması#fm>, erişim tarihi: 12/12/2018.

³³ **Centel, Nur/Zafer, Hamide/Çakmut Yenerer**, Özlem: Türk Ceza Hukukuna Giriş, Beta, 9. Bası, İstanbul 2016, s. 250.

³⁴ **Demirbaş**, s. 236.

³⁵ **Dönmezer, Sulhi/Erman**, Sahir: Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku, Genel Kısım, Cilt I, On Birinci Bası, Beta, s. 377.

şekilde serbest bırakılması suçunu oluşturduğuna hükmetmiştir³⁶. Bununla birlikte zoolojik olarak incelenen ve hayvan sınıfı içerisinde yer alan her canlı gözetim altında ise ve bu suçta tehlike yaratacak şekilde serbest bırakılmış ya da kontrol altına alınmakta ihmal gösterilmiş ise, gözetim altına almakla yükümlü kişi suçun faili olacak ve eylem gerçekleşmiş olacaktır³⁷.

Burada icrai nitelikteki hareket olan serbest bırakma ile ihmali nitelikteki kontrol altına almada ihmal gösterme hareketlerinin başkalarının hayatı veya sağlığı bakımından tehlikeli yaratacak şekilde olması gerekir, aksi halde suç gerçekleşmeyecektir.

5. Netice

Hayvanın tehlike yaratabilecek şekilde serbest bırakılması suçu neticesi harekete bitişik bir somut tehlike³⁸ suçudur. Suçun oluşması için bir zararın meydana gelmesi aranmaz. Serbest bırakma icrai davranışı ya da kontrol alınmasında ihmal gösterme ihmal hareketinin insan yaşamı ve beden bütünlüğü bakımından zarar tehlikesi yaratmaya elverişli olması suçun gerçekleşmesi için yeterlidir. Yargıtay 8. CD.'nin bir kararında daha önce saldırgan davranışlar sergilemiş köpeğin bağımsız dolaşmasına müsaade eden sahibinin eylemi değerlendirilmiş, hayvanın bağımsız dolaşıp dolaşmadığının araştırılmadan hüküm kurulması nedeniyle ilk derece mahkemesinin kararını bozmuştur³⁹.

Fail, bu hareketi ile bir ya da birden fazla kişinin ölümüne ya da sağlığının bozulmasına sebebiyet vermesi durumunda kusurlu eyleme bağlı olarak kast ya da taksirden dolayı sorumlu olacaktır. Yargıtay'ın uygulaması da bu yöndedir. Nitekim Yargıtay 8. Ceza Dairesinin diğer kararları ile de uyumlu olarak örnek kararında; "*Hükümlünün gözetimi altında bulunan köpeğin serbest kalması sonucunda, mağdura saldırdığı ve mağdurun basit bir tıbbi müdahaleyle giderilebilecek ölçüde hafif şekilde yaralanmasına neden olduğunun kabul edilmesi karşısında, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 177. maddesinde tanımlanan suçun tehlike suçu olduğu, bu suçun oluşabilmesi için hayvanın bir zarar meydana getirmesi şartı aranmadığı, bu itibarla bir zarar meydana gelmesi durumunda, eylemin vasıf değiştireceği ve sanığın en ağır cezayı gerektiren suçtan sorumlu olacağı gözetilerek yapılan incelemede; hükümlünün sahibi olduğu köpeğin saldırmaması sonucu mağdurun yaralanmış olması sebebiyle tehlikenin gerçekleştiği ve eylemin taksirle yaralama suçunu oluşturduğu, zarar suçu olan taksirle yaralama suçundan sanığın cezalandırılmasına karar verildiği hallerde, ayrıca tehlike suçu olan hayvanın tehlike yaratabilecek şekilde serbest bırakılması suçun-*

³⁶ Yargıtay 8. CD. Kararı için bkz., **Artuk/Gökçen/Yenidünya**, Türk Ceza Kanunu Şerhi, s. 5502.

³⁷ **Çakmut Yenerer**, s. 938.

³⁸ **Centel/Zafer/Çakmut**, s. 262-263.

³⁹ Yargıtay 8. CD., 03/10/2013, 2012/23528, 2013/24253, nakleden; **Artuk/Gökçen/Yenidünya**, Türk Ceza Kanunu Şerhi, s. 5501.

dan cezalandırılma imkanı bulunmamakta ise de, herhangi bir sebeple zarar suçundan cezalandırılabilme imkanının ortadan kalktığı durumlarda, koşulları bulunmakta ise tehlike suçundan sanığın cezalandırılmasına karar verilmesi gerektiği gözetilerek, katılanın şikayetinin devam ettiğinin anlaşılması karşısında, TCK.nun 89/1. maddesi uyarınca uygulama yapılması gerektiği gözetilmeden yazılı şekilde TCK.nun 177/1. maddesi uyarınca uygulama yapılması suretiyle eksik ceza tayini,⁴⁰ şeklinde yaklaşımını ifade etmektedir.

Somut tehlike suçlarından TCK.m.177'da düzenlenen hayvanın tehlike yaratabilecek şekilde serbest bırakılması suçu, somut tehlikenin oluşumu açısından suçun objektif cezalandırılabilme şartı olarak anlaşılması gerektiği ifade edilmekte ve eylemin cezalandırılabilmesi için bu şartın gerçekleşmesi gerektiği de ifade edilmektedir⁴¹.

6. Nedensellik Bağı

Hayvanın tehlike yaratabilecek şekilde serbest bırakılması sonucunda kişinin yaşamına ya da beden bütünlüğüne yönelik bir zararın gerçekleşmesi aranmaz, aranan kişilerin yaşamına ya da sağlığına yönelik tehlikeli yönünden elverişli olup olmadığıdır. Neticesi harekete bitişik bir suç olması yönüyle nedensellik bağının tespiti konusu açıktır çünkü “*bu suçlarda hareketin yapılmasıyla bunun aralıksız ve doğrudan doğruya olan neticesi kendiliğinden meydana geleceği için, hareket yapıldıktan sonra hareketle netice arasında nedensellik bağının bulunup bulunmadığını ayrıca araştırmaya gerek kalmaz*”⁴².

Somut tehlike suçlarında failin cezalandırılabilmesi için tehlikenin gerçekleştiğinin objektif olarak tespiti yeterli kabul edilmektedir⁴³. Ancak somut tehlike suçu olması nedeniyle eylemin suçun konusu yönünden gerçekten bir tehlike yaratıp yaratmadığının, somut tehlike ile fiil arasında nedensellik bağının kurulup kurulmadığının hâkim tarafından araştırılması⁴⁴ ve tespit edilmesi gerekmektedir⁴⁵.

B. Hukuka Aykırılık Unsuru

Eylem hukuka aykırı olmalıdır. Hayvanın tehlike yaratabilecek şekilde serbest bırakılması çeşitli hukuka uygunluk sebepleri ile birlikte değerlendiril-

⁴⁰ Yargıtay 8. CD., E. 2015/16010, K. 2016/1170, T. 8.2.2016 karar için bkz., <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/files/dsp.php?fn=8cd-2015-16010.htm&kw=hayvanın+tehlike+yaratabilecek+şekilde+serbest+bırakılması#fm>, erişim tarihi, 11/12/2018.

⁴¹ **Özgenç**, İzzet: Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin, 14. Bası, Ankara 2018, s. 216.

⁴² **Dönmezer/Erman**, Cilt: II, s. 173.

⁴³ **Koca/Üzülmez**, s. 121.

⁴⁴ **Zafer**, Hamide: Ceza Hukuku Genel Hükümler Ders Kitabı (TCK.m.1-75), Beta, 6. Bası, İstanbul 2016, s. 210; **Daragenli**, Vesile Sonay: “Tehlike Suçları”, in: Sahir Erman’a Armağan, İstanbul 1999, s. 163.

⁴⁵ **Özgenç**, s. 216.

lebilir. Bu hukuka uygunluk sebeplerini kanunun hükmü, hakkın icrası ve yasal savunma olarak belirtebiliriz.

Hayvanın tehlike yaratabilecek şekilde serbest bırakılması ya da kontrol altına alınmada ihmal gösterilmesi bir kanun hükmünün gereği olabilir. Buna örnek olarak, polis köpeklerinden maddi güç kullanımında yararlanılması PVSK m.16/2 ve 3⁴⁶ verilebilecektir. Kanunun hükmünün uygulanması örneğinde PVSK m.16/2 ve 3'te belirtilen maddi güç kullanımında da kolluk ancak gerekli durumlarda zor kullanabilecek ve sınırın aşılmasına özen gösterecektir.

Hayvanın tehlike yaratabilecek şekilde serbest bırakılması hakkın icrası hukuka uygunluk sebebi içerisinde de değerlendirilebilecektir. Buna örnek olarak spor faaliyetleri verilebilir⁴⁷. Hayvanın tehlikeli olabilecek şekilde serbest bırakılması hakkın icrası hukuka uygunluk sebebi olarak spor faaliyetlerinde ortaya çıkabilir. Köpek ya da horoz dövüşleri yasal olarak spor faaliyeti olmayıp, hayvanlara yönelik eziyet, kötü muamele olarak nitelendirilmelidir. Ancak özellikle bazı Avrupa ülkelerinde örneğin İspanya'da boğa güreşi adeta bir eğlence haline dönüşmüştür. Burada boğanın kızdırılması o faaliyet için gerekli bir unsurdur. Bu da boğanın daha fazla tehlikeli hale gelmesine neden olmaktadır. Böyle bir faaliyette, Devlet tarafından organize edilen bir oyunda matedorun faaliyeti de, boğayı kızdırıp tehlikeli olabilecek şekilde serbest bırakan kişinin faaliyeti de hukuka uygun kabul edilmektedir.

Hayvanın tehlike yaratabilecek şekilde serbest bırakılmasında ortaya çıkabilecek bir başka hukuka uygunluk sebebi de yasal savunmadır (TCK. m.25/1)⁴⁸. Saldırıya maruz kalan bir kişinin köpeğinin tasmaını bırakıp, kendisine saldıran kişiye saldırmamasını emretmesi halinde yasal savunmadan bahsedilebilecektir. Tabii ki burada yasal savunmanın söz konusu olabilmesi için araçlarda ve eylemde orantılılık, ölçülülük olması gerekir. Saldırgandan korunmak için köpeğine bu kişiyi öldürmesine neden olması halinde artık ölçülülükten bahsedebilmek mümkün olmayacaktır.

Serbest bırakılmış tehlikeli bir hayvandan korunmak maksadıyla kendi tehlikeli hayvanını serbest bırakan kişinin eylemi de yasal savunma içerisinde değerlendirilmesi gereken bir durumdur⁴⁹.

⁴⁶ **Özbek**, Veli Özer/**Doğan**, Koray/**Bacaksız**, Pınar/**Tepe**, İlker: Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin, Ankara 2018.

⁴⁷ **Memiş**, Pınar: Spor Faaliyetlerinden Doğan Ceza Sorumluluğu, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2010, s.164.

⁴⁸ Yazarlar, eserlerinde vermiş oldukları örnekte saldırganın araç olarak hayvanı kullanması halini vermektedir, biz ise burada örnek olarak kendisine saldıran bir kişiye karşı koymak için hayvanını savunma aracı olarak kullanmasını vermekteyiz. Örnek ve açıklamalar için bkz., **Centel/Zafer/Çakmut**, s. 308.

⁴⁹ Doğrudan konumuzu karşılamasa da doktrinde verilen bir örneği burada belirtmekte yarar görüyoruz. Şöyle ki; "kişinin kendisini tehlikeli bir hayvandan korunmak maksadıyla, ilgili kanun hükümlerine aykırı bir biçimde ve bir başkasının sağlığının bozulmasına elverişli bir

Hayvanın tehlike yaratabilecek şekilde üçüncü kişi lehine yasal savunma maksadıyla da serbest bırakılması mümkündür. Üçüncü kişi lehine yasal savunma koşulları bulunduğu takdirde⁵⁰ hayvanın serbest bırakılması bu hukuka uygunluk sebebi içerisinde değerlendirilebilecektir.

Hukuka uygunluk sebebinin varlığı, meydana gelen her olayda ayrıca araştırılması gereken bir unsurdur. Kanaatimizce bu suç bakımından da yukarıda belirtilen hukuka uygunluk sebeplerinin gerçekleşebileceği söylenebilecektir. Ancak, hayvanın tehlikeli yaratabilecek şekilde serbest bırakılması suçunda hiçbir hukuka uygunluk sebebinin gerçekleşmeyeceği de ifade edilmektedir⁵¹.

C. Manevi Unsur

Hayvanın tehlike yaratabilecek şekilde serbest bırakılması suçu genel kastla işlenebilen bir suçtur. Saik aranmadığından genel kast yeterlidir. Suç olası kastla da işlenebilir⁵². Olası kasta ilişkin TCK. m.21/2 uygulanır. Kastın tespiti özellikli bir durumdur. Failin kastının hayvanı tehlike yaratabilecek şekilde serbest bırakmaya mı yoksa bir kişiye zarar vermeye mi yönelik olduğu ispata ilişkin bir konudur⁵³.

Suçun taksirli hali düzenlenmediğinden taksirden dolayı sorumluluk söz konusu olmayacaktır.

Kanaatimizce bu suç bakımından hata halinde fail hatasından yararlanacaktır. Ancak buradaki hatanın esaslı olması şarttır. Kastı engelleyen bir hata halinde artık eylemin cezalandırılması söz konusu olmayacaktır⁵⁴. Kastı engelleyen hata halinde (TCK. m.30/1) failin suçun maddi unsurlarındaki bilgisizliği söz konusudur. Buna örnek olarak da failin köpeğine tasma takmasının yeterli olacağını düşünerek sadece köpeklerin girebileceğini zannettiği bir parkta hayvanı serbest bırakması halinde hatası esaslı ise, bu hata kastını ortadan kaldıracak ve fail bundan yararlanacaktır.

III. SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ

Hayvanın tehlike yaratabilecek şekilde serbest bırakılması suçunda teşebbüs, suçların birleşmesi ve iştirak hali özellikli bir durum arz etmemektedir. Aşağıda bu durumları ayrı ayrı inceleyeceğiz.

*şekilde müzik aleti çalan kişinin durumu değerlendirilmiş ve serbest bırakılmış tehlikeli bir hayvandan korunmak maksadıyla gürültüye neden olma suçu işleyen kişinin eylemi ceza sorumluluğunu etkileyen hal olarak kabul edilmiştir". Konuyla ilgili bkz., **Yokuş Sevük**, Handan: Gürültüye Neden Olma Suçu (TCK.m.183), in: Prof. Dr. Nur Centel'e Armağan, Yıl: 2013, Cilt: 19, Sayı: 2, T.C.Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi Özel Sayı, (s. 363-379), s. 376.*

⁵⁰ **Alacakaptan**, Uğur: Suçun Unsurları, Sevinç Matbaası, Ankara 1970, s. 96-97.

⁵¹ **Özen**, s.79.

⁵² **Yaşar/Gökcan/Artuç**, s. 5499.

⁵³ **Zafer**, s. 263.

⁵⁴ **Zafer**, s. 266.

A. Teşebbüs

Hayvanın tehlike yaratabilecek şekilde serbest bırakılması ya da kontrol altına alınmasında ihmâl gösterilmesi suçu neticesi harekete bitişik bir somut tehlike suçudur.

Neticesi harekete bitişik suçlar yönünden de, tehlike suçları açısından da teşebbüse elverişlilik tartışılmaktadır. Neticesi harekete bitişik suçlar teşebbüse elverişli olmayan suç grubu içerisinde belirtilmektedir⁵⁵. Hayvanın tehlike yaratabilecek şekilde serbest bırakılması suçu da neticesi hareket bitişik bir suçtur. Ancak neticesi hareket bitişik suç da olsa hareket ile netice ayrılabilir ise teşebbüsün mümkün olduğunu belirtmek gerekecektir⁵⁶.

Benzer bir değerlendirme tehlike suçları yönünden de yapılmakta ve somut tehlike suçu neticeli suç olarak değerlendirildiği için ilke olarak teşebbüse elverişli olarak kabul edilmektedir⁵⁷. Ancak incelediğimiz suçun yapısı dikkate alındığında hayvanın tehlikeye sebebiyet verecek şekilde serbest bırakılması suçu teşebbüse elverişli değildir⁵⁸. Bu suç, neticesi harekete bitişik bir somut tehlike suçu olarak, hareketin yapılması ile netice gerçekleştiği için teşebbüs kuralı olarak mümkün değildir⁵⁹. Bu durumda neticesi harekete bitişik suçlarda ve/veya tehlike suçlarında teşebbüse elverişlilik değerlendirmesi hareket ile neticenin ayrılıp ayrılamayacağına göre belirlenmeli ve her olay kendi özellikleri içerisinde değerlendirilmelidir.

Hayvanın tehlike yaratabilecek şekilde serbest bırakılması sonucu ölüm ya da kişinin sağlığında bozulma nedeniyle yaralanma meydana geldiği hallerde bunlar ayrı suç oluşturacağı için bu suçta teşebbüs bakımından yapılan değerlendirmeye bir katkısı bulunmamaktadır.

B. Suçların Birleşmesi

Hayvanın tehlike yaratabilecek şekilde serbest bırakılması ya da kontrol altına alınmasında ihmâl gösterilmesi suçunda zincirleme suç⁶⁰ ve fikri ıçtima⁶¹ hali mümkündür.

⁵⁵ **Dönmezer/Erman**, Cilt: II, s. 153.

⁵⁶ **Dönmezer/Erman**, Cilt: II, s. 154-155.

⁵⁷ **Zafer**, s. 210.

⁵⁸ **Çakmut Yenerer**, s. 941.

⁵⁹ **Hakeri**, Hakan: Ceza Hukuku, Adalet, 21. Baskı, Ankara 2017, s. 522.

⁶⁰ **Erem**, Faruk/**Danışman**, Ahmet/**Artuk**, Mehmet Emin: Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayınevi, Ankara 1997, s. 337; **Dönmezer/Erman**, Cilt: II, s. 658; **Demirbaş**, Ceza Hukuku, s. 542; **Sancar Yalçın**, Türkan: Müteselsil Suç, Ankara 1995; s. 40.

⁶¹ **İçel**, Kayıhan: Suçların İçtimaı, Genel Bilgiler-Fikri İçtima-Müteselsil Suçlar-Görünüşte İçtima, İÜHF Yayınları Sermet Matbaası, İstanbul 1972, s. 69-71; **Demirbaş**, Ceza Hukuku, s. 550; **Göktürk**, Neslihan: "Türk Hukukunda Suçların İçtimaı", in: CHKD, Cilt: 2, Sayı: 1-2, 2014, (s. 31-59), s. 44-45.

Bir kişiye karşı değişik zamanlarda birden fazla kere gözetimi altında bulundurduğu hayvanı aynı suç işleme kararı icrası kapsamında tehlike yaratabilecek şekilde serbest bırakılması eyleminde zincirleme suç meydana gelir. TCK. m.43/1’de düzenlenen zincirleme suçun meydana gelebilmesi için bir suç işleme kararı icrası kapsamında hayvanın serbest bırakılması gerekmektedir. Bu durumda incelediğimiz suç bakımından zincirleme suç (TCK. m.43/1) oluşur.

Zincirleme suç başlığı altında yer alan düzenlemede (TCK. m.43/2) aynı neviden fikri içtima⁶² da hüküm altına alınmıştır. Buna göre, aynı suçun birden fazla kişiye karşı tek fiille gerçekleştirilmesi halinde birinci fıkrada düzenlenen zincirleme suç hükmünün uygulanacağı belirtilmektedir. Aynı neviden fikri içtima örneği olarak köpek ya da köpeklerini oyun parkında serbest bırakan kişinin eyleminde parkta oynayan çocukların sayısı kadar hayvanın tehlike yaratabilecek şekilde serbest bırakılması ya da kontrol altına alınmasında ihmal gösterilmesi suçunu meydana getireceğini ve bu bağlamda failin TCK. m.43/2’de düzenlenen aynı neviden fikri içtima kuralları çerçevesinde sorumlu olacağını ifade edebiliriz.

Hayvanın tehlike yaratabilecek şekilde serbest bırakılması ya da kontrol altına alınmasında ihmal gösterilmesi durumunda ölüm ya da yaralanma meydana gelirse artık meydana gelen zarar neticesinden dolayı fail sorumlu olacaktır. Gerçekten de TCK. m.44’te de düzenlendiği gibi, fiil tek, netice ikidir ve fail en ağır neticeden dolayı yaptırım uygulanacaktır⁶³. Fikri içtimada tek fiilin sebebiyet verdiği birden fazla netice “*düşüncesel-fikri*”dir⁶⁴ ve fail bu neticelerin en ağırından sorumlu olacaktır.

Yargıtay 12. Ceza Dairesi bir kararında “*Türk Ceza Kanunu’nun 177. maddesinde tanımlanan suçun ve taksirle yaralama suçunun oluştuğu, hayvanı serbest bırakma suçunun tehlike suçu olduğu için sanığın sahibi olduğu köpeğin mağduru yaralamış olması sebebiyle zararın gerçekleştiği, zarar suçu olan taksirle yaralama suçundan sanığın cezalandırılmasına karar verildiği hallerde, ayrıca tehlike suçu olan hayvanın tehlike yaratabilecek şekilde serbest bırakılması suçundan cezalandırılma imkânı bulunmamakta ise de, herhangi bir sebeple zarar suçundan cezalandırılabilme imkânının ortadan kalktığı durumlarda, tehlike suçundan sanığın cezalandırılmasına karar verilmesi gerektiği*”⁶⁵ şeklinde hüküm kurmuştur. Burada meydana gelen iki suçtan biri takibi şikâyete bağlıysa ve şikâyet koşulu da gerçekleşmemişse artık takip edilecek tek suç

⁶² Demirbaş, Ceza Genel, s. 554.

⁶³ Çakmut Yenerer, s.942.

⁶⁴ Göktürk, Neslihan: Fikri İçtima, Adalet Yayınevi, Ankara 2013, s. 59.

⁶⁵ T.C. Yargıtay 12. Ceza Dairesi’nin E. 2017/6882, K. 2018/3951, T. 4.4.2018 kararı için bkz., <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/files/dsp.php?fn=12cd-2017-6882.htm&kw=hayvanin+tehlike+yaratabilecek+sekilde+serbest+birakilmasi#fm>, erişim tarihi: 15/12/2018.

olduğu kabul edilmektedir⁶⁶. Yargıtay'ın bu ve benzeri kararlarında⁶⁷ yaklaşımı fikri içtima uygulayarak çözüme ulaşmaktadır. Doktrinde bu görüş baskın olmakla birlikte bundan farklı olarak söz konusu olayda fikri içtimanın değil asli norm-tali norm kurallarının uygulanması gerektiği de ifade edilmektedir⁶⁸.

Suçların içtimayı bakımından önemli olabilecek bir başka örnek de hayvanın serbest bırakılması icra hareketi ya da kontrol altına alınmasında ihmal gösterilmesi ihmali hareketi sonucu gebe bir kadının çocuğunun düşmesi halinde gebe kadının sağlığı bozulmuş⁶⁹, bir fiil ile birden fazla suç gerçekleşmiş olacaktır. Her iki seçimlik hareket de bir kişinin sağlığı yönünden tehlikenin gerçekleşip zarar neticesinin doğmasına sebebiyet vermiştir.

C. İştirak

Hayvanın tehlike yaratabilecek şekilde serbest bırakılması özgü bir suçtur. Çünkü ancak hayvanın gözetiminden sorumlu kişi bu suçun faili olabilecektir. Bu durum özellik arz etmekte ve suçun şerikleri TCK.m.40/2'de belirtilen bağıllık kuralı⁷⁰ uyarınca tespit edilmektedir. Buna göre; “Özgü suçlarda, ancak özel faillik niteliğini taşıyan kişi fail olabilir. Bu suçların işlenişine iştirak eden diğer kişiler ise, azmettiren ya da yardım eden olarak sorumlu olur”. Hayvanın tehlike yaratabilecek şekilde serbest bırakılması suçunu özgü bir suç olarak nitelendirdiğimiz için, iştirakte bağıllık kuralı çerçevesinde özgü suçlara yönelik olarak TCK. m.40/2 düzenlemesi yer almaktadır⁷¹. Buna göre özel faillik niteliğini taşıyan kişi fail olabilecek, bu suçların işlenişine iştirak eden diğer kişiler ise sadece azmettiren ya da yardım eden olarak sorumlu tutulacaktır.

Azmettirme, “belli bir suçu işleme konusunda bir fikri olmayan ve bu nedenle karar vermemiş bir kişinin bir başkası tarafından belli bir suçu işlemeye karar verdirilerek” suçu işlemesi için harekete geçmesinin sağlanmasıdır⁷². Örneğin, hayvanını dolaştırması için biri ile anlaşan kişi, daha sonra hayvanın başkaları için tehlikeli olabilecek şekilde serbest bırakılması halinde hayvanının kendisine hırsızlıkta yardımcı olabileceğini, bunu yaparsa çok zengin olabileceği hususunda bir fikir oluşturmanın ötesinde manevi olarak kararını kuvvetlendirici telkinlerde bulunur ise artık azmettirmeden bahsedilebilecektir. Başka bir örneği

⁶⁶ Zafer, s. 521.

⁶⁷ Yargıtay 8.CD., 21/10/2013, 2012/10493, 2013/25013, nakleden Artuk/Gökçen/Yenidünya, Türk Ceza Kanunu Şerhi, s. 5500.

⁶⁸ Hakeri, s. 658-659.

⁶⁹ Keskin Kızıroğlu, Serap: Çocuk Düşürme, Düşürme ve Kısırlaştırma Suçları, in: Prof. Dr. Nur Centel'e Armağan, Yıl: 2013, Cilt: 19, Sayı: 2, T.C. Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi Özel Sayı, (s.165-190), s. 171.

⁷⁰ Akbulut, Berrin: “Bağıllık Kuralı”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt XIV, Y. 2010, S. 1, s. 177.

⁷¹ Koca/Üzülmez, s. 483.

⁷² Özgenc, s. 553.

de şeriklik türlerinden yardım etme için de verebilmek mümkündür. Hırsızlık yaparken birlikte gözcülük yaptığı arkadaşının başkaları için tehlike yaratabilecek şekilde hayvanının serbest bırakılması hususunda yardımını alan kişinin durumu, yardım etme kapsamında değerlendirilebilecektir.

Hayvanın gözetiminden birden fazla kişinin sorumlu olduğu durumlarda, hayvanın gözetiminden sorumlu tüm sahipleri aynı suç işleme kararının icrası kapsamında, hayvanın serbest kalmasını sağlamışlarsa, suçun müşterek faili olarak değerlendirilebilecektir. Gerçekten de birlikte suç işleme kararıyla hareket etmeleri halinde suçun işlenişine katılan ve özel faillik sıfatı taşıyan suç ortakları müşterek fail olarak kabul edilecektir⁷³.

İştirak bakımından da özellikli bir durum olmamakla birlikte, hayvan dövüşlerine bu kısımda değinmek gerekir. Özellikle köpeklerin, horozların dövüştürüldüğü gizli bir biçimde ayarlanan bu eylemler iştirak halinde ya da organize suç örgütü faaliyeti olarak ortaya çıkabilmektedir. Burada özellikli bir durum olmasa da hayvan hakları ve hayvanların korunması yönünden önem taşımaktadır.

IV. YAPTIRIM VE YARGILAMA

A. Yaptırım

Hayvanın tehlike yaratabilecek şekilde serbest bırakılması suçunun yaptırımı, altı aya kadar hapis veya adli para cezası olarak öngörülmüştür. Seçimlik bir yaptırım söz konusudur. Hâkim, olaya bağlı olarak hapis cezasına ya da para cezasına hükmedebilir. Her ikisine birlikte hükmetmesi mümkün değildir. Hâkim, cezanın miktarı ve ayrı bir düzenlemenin bulunmaması sebebiyle hükmün açıklanmasının geri bırakılması⁷⁴ (CMK. m.231) kararı verilebileceği gibi erteleme kararı⁷⁵ (TCK. m.51) da verebilecektir.

Suç uzlaşmaya tabi değildir⁷⁶. (CMK. m.253). Kanaatimizce resen kovuşturulan kasten yaralama, tehdit, hırsızlık gibi suçlarda uzlaştırma mümkünken, bu suç bakımından uzlaştırmanın mümkün olmaması anlaşılabilir. Uzlaştırma kapsamına giren bir suçun, uzlaştırma kapsamına girmeyen bir suç ile işlenmesi durumunda ise, uzlaştırma hükümleri uygulamayacaktır (CMK. 253/3)⁷⁷.

⁷³ Özgenç, s. 547.

⁷⁴ Özbek/Doğan/Bacaksız/Tepe, s. 694.

⁷⁵ Centel/Zafer/Çakmut, s. 643.

⁷⁶ Yenisey, Feridun/Nuhoğlu, Ayşe: Ceza Muhakemesi Hukuku, Seçkin, İstanbul 2018, s. 798-802.

⁷⁷ Öztürk, Bahri/Tezcan, Durmuş/Erdem, Mustafa Ruhan/Gezer, Sırma Özge/Kırıt Saygılar, Yasemin/Akcan Alan, Esra/Özaydın, Özdem/Tütüncü Erden, Efser/Villemin Altınok, Derya/Tok, Mehmet Can: Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku, Seçkin Yayınevi, 12. Baskı, Ankara 2018, s. 62.

Bununla birlikte, 2.12.2016 tarih ve 29906 Sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan 6763 Sayılı Kanun’un 11. maddesiyle TCK’nın 75. maddesinin 1. fıkrasında yapılan değişik ile TCK’nın 177. maddesi ön ödeme⁷⁸ kapsamına alınmıştır. Bu düzenleme yerindedir. Gerçekten de uzlaştırmanın mümkün olmadığı hallerde ön ödeme mümkündür⁷⁹.

B. Yargılama

Hayvanın tehlike yaratabilecek şekilde serbest bırakılması suçu re’sen takip edilen bir suçtur. Görevli mahkeme Asliye Ceza Mahkemesidir (5235 sayılı K. m.11). Hayvanın tehlikeli olabilecek şekilde serbest bırakılması suçu bakımından genel yetki kuralları geçerlidir (CMK. m.12). Suçun işlendiği yer mahkemesi yetkilidir.

Yargılamada özellik arz eden bir durum bulunmamaktadır⁸⁰.

⁷⁸ Öztürk/Tezcan/Erdem/Gezer/Kırt Saygılar/Akcan Alan/Özaydın/Tütüncü Erden/Villemin Altınok/Tok, Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 55.

⁷⁹ Yenisey/Nuhoğlu, s. 806.

⁸⁰ Çakmut Yenerer, s. 945.

KAYNAKÇA

- Alacakaptan**, Uğur: Suçun Unsurları, Sevinç Matbaası, Ankara 1970.
- Albiges**, Christophe/**Darmaisin**, Stéphane/**Sautel**, Olivier: Responsabilité et Sport, LexisNexis, Litec, Paris 2007.
- Akbulut**, Berrin: “Bağlılık Kuralı”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt XIV, Sayı 1, Yıl 2010.
- Artuk**, Mehmet Emin/**Gökçen**, Ahmet/**Yenidünya**, Caner: Türk Ceza Kanunu Şerhi, 4. Cilt, Adalet Yayınevi, 2. Bası, Ankara 2014.
- Centel**, Nur/**Zafer**, Hamide/**Çakmut Yenerer**, Özlem: Türk Ceza Hukukuna Giriş, Beta Yayınevi, 9. Bası, İstanbul 2016.
- Çakmut Yenerer**, Özlem: “Türk Ceza Yasası’nda Hayvanın Tehlike Yaratabilecek Şekilde Serbest Bırakılması Suçu (TCK.m.177), in Prof. Dr. Mehmet Akad’a Armağan, Der Yayınları, İstanbul 2012, (s. 929-946).
- Daragenli**, Vesile Sonay: “Tehlike Suçları”, in: Sahir Erman’a Armağan, Alfa Basım Dağıtım, İstanbul 1999, (s. 163-188).
- Demirbaş**, Timur: Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayınları, 12. Bası, Ankara 2017.
- Dönmezer**, Sulhi/**Erman**, Sahir (**Bayraktar**, Köksal/**Kiziroğlu Keskin**, Serap/**Zafer**, Hamide/**Kartal Memiş**, Pınar/**Sınar**, Hasan/**Erman**, Barış/**Eroğlu**, Fulya/**Önok**, Murat) Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku, Cilt: II, 14. Bası, Der Yayınları, İstanbul 2019.
- Dönmezer**, Sulhi/**Erman**, Sahir: Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku, Genel Kısım Cilt: I, On Birinci Bası, Beta Yayınevi, İstanbul 1997.
- Erem**, Faruk/**Danişman**, Ahmet/**Artuk**, Mehmet Emin: Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayınevi, Ankara 1997.
- Erem**, Faruk: Ümanist Doktrin Açısından Türk Ceza Hukuku, 10. Bası, Sevinç Matbaası, Ankara 1973.
- Erman**, Sahir/**Özek**, Çetin: Kamunun Selametine Karşı Suçlar, Dünya Yayıncılık A.Ş., İstanbul 1995.
- Göktürk**, Neslihan: “Türk Hukukunda Suçların İçtimarı”, in: Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi (CHKD), Cilt: 2, Sayı: 1-2, 2014, (s. 31-59).
- Göktürk**, Neslihan: Fikri İçtima, Adalet Yayınevi, Ankara 2013.
- Hakeri**, Hakan: Ceza Hukuku, Adalet Yayınevi, 21. Baskı, Ankara 2017.
- İçel**, Kayıhan: Suçların İçtimarı, Genel Bilgiler-Fikri İçtima-Müteselsil Suçlar-Görünüşte İçtima, İUHF Yayınları, Sermet Matbaası, İstanbul 1972.
- Kiziroğlu Keskin**, Serap: Çocuk Düşürtme, Düşürtme ve Kısırlaştırma Suçları, in: Prof. Dr. Nur Centel’e Armağan, Yıl: 2013, Cilt: 19, Sayı: 2, T.C.

- Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi Özel Sayı, (s. 165-190).
- Koca, Mahmut/Üzülmez, İlhan:** Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayınları, 11. Bası, Ankara 2018.
- Kunter, Nurullah:** Suçun Maddi Unsurları Nazariyesi, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul 1954.
- Memiş, Pınar:** Spor Faaliyetlerinden Doğan Ceza Sorumluluğu, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2010.
- Memiş, Pınar:** Genel Tehlike Yaratan Suçlar, in: Alman-Türk Karşılaştırmalı Ceza Hukuku, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları No:18, İstanbul 2010, (s. 795-804).
- Özbek, Veli Özer/Doğan, Koray/Bacaksız, Pınar/Tepe, İlker:** Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayınları, Ankara 2018.
- Özen, Muharrem:** Genel Tehlike Yaratan Suçlar, US-A Yayıncılık, Ankara 2010.
- Özgenç, İzzet:** Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayınları, 14. Bası, Ankara 2018.
- Öztürk, Bahri/Tezcan, Durmuş/Erdem, Mustafa Ruhan/Gezer, Sırma Özge/Kırıt Saygılar, Yasemin/Akcan Alan, Esra/Özaydın, Özdem/Tütüncü Erden, Efser/Villemijn Altınok, Derya/Tok, Mehmet Can:** Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku, Seçkin Yayınevi, 12. Baskı, Ankara 2018.
- Retornaz Aksoy, Emine Eylem:** “Trafik Güvenliğini Kasten Tehlikeye Sokma Suçu”, in: Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2012-/1, s. 51-66.
- Sancar Yalçın, Türkan:** Müteselsil Suç, Seçkin Yayınevi, Ankara 1995.
- Şahbaz, İbrahim:** Açıklamalı ve İçtihatlı Türk Ceza Kanunu, 2. Cilt, Yetkin Yayınları, Ankara 2016.
- Taşkın, Ozan Ercan:** Genel Tehlike Yaratan Suçlara İki Örnek: İnşaat veya Yıkımla İlgili Emniyet Kurallarına Uymama ve Hayvanın Tehlike Yaratabilecek Şekilde Serbest Bırakılması Suçları, bkz. <http://jurix.com.tr/article/7439>.
- Tezcan, Durmuş/Erdem, Mustafa Ruhan/Önok, Murat:** Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, Seçkin Yayınları, 16. Baskı, Ankara 2018.
- Toroslu, Nevzat:** Cürümlerin Tasnifi Bakımından Suçun Hukuki Konusu, Sevinç Matbaası, Ankara 1970.
- Ünver, Yener:** Ceza Hukukuyla Korunması Amaçlanan Hukuksal Değer, Seçkin Yayınları, Ankara 2003.

Yaşar, Osman/Gökcan, Hasan Tahsin/Artuç, Mustafa: Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu, 4. Cilt, Adalet Yayınevi, Ankara 2014.

Yenisey, Feridun/Nuhoğlu, Ayşe: Ceza Muhakemesi Hukuku, Seçkin Yayınları, 6. Baskı, İstanbul 2018.

Yenisey, Feridun: Kolluk Hukuku, Beta Yayınevi, İstanbul 2015.

Yokuş Sevük, Handan: Gürültüye Neden Olma Suçu (TCK.m.183), in: Prof. Dr. Nur Centel'e Armağan, Yıl: 2013, Cilt: 19, Sayı: 2, T.C. Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi Özel Sayı, (s. 363-379).

Zafer, Hamide: Ceza Hukuku Genel Hükümler Ders Kitabı (TCK.m.1-75), Beta Yayınevi, 6. Bası, İstanbul 2016.

İnternet Siteleri:

<http://www.chevaletdroit.com/category/25-responsabilite-penale-du-propretaire-ou-gardien>, erişim tarihi: 26/01/2019

<http://droitetanimaux.com/droit-francais/code-penal/>, erişim tarihi: 25/01/2019.

<https://www.legifrance.gouv.fr/affichCodeArticle.do?cidTexte=LEGITEXT000006070719&idArticle=LEGIARTI000006419492>, erişim tarihi: 25/01/2019.